

VÄLISPOLIITKA PROGRAMM 2020-2023

Sisukord

1. Programmi esileht.....	1
2. Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve	2
2.1 Programmi eesmärk.....	2
2.2 Programmi mõõdikud.....	2
2.3 Programmi eelarve.....	2
3 Olukorra lühianalüüs	3
3.1 Valdkonda mõjutavad tulevikusuundumused.....	3
3.2 Olukorra kaardistus	3
3.3 Hinnang seniste tegevuste tulemuslikkusele	4
4.1 MEEDE 1: Rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja julgeolek	5
4.1.1 Programmi 1. tegevus: Eesti huvide kaitsmine ja edendamine rahvusvahelistes organisatsioonides, julgeoleku tagamine.....	5
4.1.2 Programmi 2. tegevus: Välispoliitika ja välissuhtluse suurem sidusus	7
4.2 MEEDE 2: Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine ning turismi toetamine	8
4.2.1 Programmi 3. tegevus: Eksporditegevuse ja otseinvesteeringute soodustamine ning kaubandustõkete vähendamine välisriigis.....	8
4.2.2 Programmi 4. tegevus: Konkurentsivõimelise turismikeskkonna kujundamine.....	10
4.3 MEEDE 3: Eestlaskond võõrsil.....	10
4.3.1 Programmi 5. tegevus: Eestlaskonna toetamine ja kaasamine võõrsil	10
5. Programmi juhtimiskorraldus	12

1. Programmi esileht

Tulemusvaldkond	VÄLISPOLIITIKA
Tulemusvaldkonna eesmärk	Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes; heaolu kasv Eestis ning eestlaskonna huvide kaitse võõrsil; Eesti kasvav panus üleilmsesse kestlikku arengusse.
Valdkonna arengukava	Välispoliitika arengukava 2030 (VV esitas 08.08.19 Riigikogule)
Programmi nimi	VÄLISPOLIITIKA
Programmi eesmärk	Eesti inimeste ja riigi julgeolek ning heaolu kasvab
Programmi periood	4 aastat (2020-2023)
Peavastutaja	Välisministeerium koos Eesti Vabariigi välisesindustega
Koostööpartnerid	HTM, JUM, KAM, KEM, KUM, MEM, MKM, RM, SIM, SOM, Riigikantselei
Sisu lühikokkuvõte	<p>Välispoliitika programm on suunatud sellele, et Eesti huvid on edendatud läbi välispoliitika ning välissuhtluse. Programm on koostatud välispoliitika arengukava 2030 (eelnõu) alusel ning selle rakendamiseks. Tagatud on kooskõla seotud valdkondlike arengukavadega. Programm on kooskõlas Eesti 2035 protsessis kaardistatud tulevikutrendide, arenguvajaduste ja tegevustega.</p> <p>Välispoliitika programmi moodustavad kolm omavahel tihedalt seotud meedet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja julgeolek; 2. Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine ning turismi toetamine; 3. Eestlaskond võõrsil. <p>Programmiga soovitakse mõjutada järgmiseid valdkonna põhinäitajaid:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regionaalne julgeolek on tagatud. - Eesti huvid välispoliitikas ja välissuhtluses on kaitstud. - Eesti maine ja mõjukuse kasv. - Eesti ekspordipotentsiaali realiseerimine. - Eesti stabiilse ja soodsa ärikeskkonna mõju võimendamine ja taasloomine. - Konsulaarteenuste suurenenud kliendisõbralikkus ja kulutõhusus. - Võõrsil elava eestlaskonna suurem kaasatus ja sujuv ning soovitud tagasipöördumine.

2. Programmi eesmärk, mõõdikud ja eelarve

2.1 Programmi eesmärk

Eesti inimeste ja riigi julgeolek ja heaolu kasvab.

2.2 Programmi mõõdikud

Mõõdik	Algtase	Sihttase 2020	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023
Regionaalne julgeolek <i>Allikas: Välisministeerium (ekspert hinnang alakriteeriumide alusel)</i>	stabiilne	stabiilne	stabiilne	stabiilne	stabiilne
Eesti inimeste toetus ELile <i>Allikas: Eesti elanikkonna teadlikkus ja suhtumine Euroopa Liidu küsimustes</i>	79% (2017)	hoida taset	hoida taset	hoida taset	hoida taset
Eesti inimeste toetus NATOle <i>Allikas: Avalik arvamus ja riigikaitse</i>	76% (2018, sügis)	hoida taset	hoida taset	hoida taset	hoida taset
Küberjulgeoleku indeks (positsioon edetabelis) <i>Allikas: NCSI</i>	2. koht (2018)	2.koht	2.koht	2. koht	1. koht
Töõjõutootlikkus ELi keskmisest <i>Allikas: Eurostat</i>	77%	80%	80%	80%	80%
Eesti esindatus maailmas ja teenuste kättesaadavus välisriikides <i>Allikas: Välisministeerium (kombineeritud mõõdik, võtab arvesse asjakohaseid alakriteeriume)</i>	64% (2019)	66%	75%	76%	79%
Konsulaarteenuste kliendisõbralikkus ja vastavus digiriigi mainele <i>Allikas: Välisministeerium (kombineeritud mõõdik, võtab arvesse asjakohaseid alakriteeriume)</i>	45% (2018)	48%	51%	53%	55%
Eestlaskonna rahulolu konsulaarteenuste ja kogukonna kaasatusega (küsitlus; kaasatuse komponent) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	küsitlus viiakse läbi 2020. a	-	täpsustub	pareneb	pareneb
Tagasipöördumise määr hinnangulisest diasporaa suurusest (osakaal, %) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	3,5 (2018)	>=3,5%	>=3,5%	>=3,5%	>=3,5%

2.3 Programmi eelarve

	2020	2021	2022	2023
Välispoliitika programm kokku				
Tulud (mln, €)	7,406	7,376	7,421	7,459
Kulud (mln, €)	64,003	68,252	67,082	67,323
Investeeringud (mln, €)	5,235	6,354	3,054	3,054
Finantseerimistehingud (mln, €)	20,022	0,022	0,022	0,022

Meede: Rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja julgeolek				
Kulud (mln, €)	37,36	39,428	36,264	35,627
Programmitegevus: Eesti huvide kaitsmine ja edendamine rahvusvahelistes organisatsioonides, julgeoleku tagamine				
Kulud (mln, €)	32,995	34,867	31,703	31,078
Programmitegevus: Välispoliitika ja välissuhtluse suurem sidusus				
Kulud (mln, €)	4,365	4,561	4,561	4,549
Meede: Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine				
Kulud (mln, €)	19,458	21,618	23,582	24,406
Finantseerimistingud (mln, €)	20,022	0,022	0,022	0,022
Programmitegevus: Eksporditegevuse ja otseinvesteeringute soodustamine ning kaubandustõkete vähendamine välisturgudel				
Kulud (mln, €)	15,246	17,383	19,334	20,133
Finantseerimistingud (mln, €)	20,022	0,022	0,022	0,022
Programmitegevus: Konkurentsivõimelise turismikeskkonna kujundamine				
Kulud (mln, €)	4,212	4,235	4,248	4,273
Meede: Eestlaskond võõrsil				
Kulud (mln, €)	7,185	7,206	7,236	7,29
Programmitegevus: Eestlaskonna toetamine ja kaasamine võõrsil				
Kulud (mln, €)	7,185	7,206	7,236	7,29

3 Olukorra lühianalüüs

3.1 Valdkonda mõjutavad tulevikusuundumused

Välispoliitika valdkonna kaardistamisel ning tegevuste kavandamisel on arvesse võetud välispoliitika arengukava 2030 ja Eesti 2035 protsessis analüüsitud tulevikusuundumusi:

- vastuseis euroopalikule väärtusruumile on suurenemas;
- pinged rahvusvahelistes suhetes kasvavad (üleilmastumise mõjud, muutuva iseloomuga konfliktid, jõu kasutamine, radikaliseerumine, terrorism, majanduslik ebavõrdsus ja ebaseaduslik ränne);
- majanduse, innovatsiooni, tehnoloogia, tööstuse jm jõujooned maailmas on muutumas, esile tõusevad uued piirkonnad;
- läänemaailma rahvastik väheneb ja vananeb, suureneb ränne ning töökohtade mobiilsus;
- globaalne rahvastiku juurdekasv, tarbimise kasv ja piiratud loodusressursside suurem kasutus ning kliimamuutused seavad surve alla keskkonna;
- tehnoloogia areng ja innovatsioon. Uute tehnoloogiate ja digitaliseerumise osakaal majanduses suureneb.

3.2 Olukorra kaardistus

Eesti välispoliitika ülesanne on kodanike ning riigi julgeoleku ja heaolu kindlustamine ning huvide kaitsmine rahvusvahelistes suhetes.¹ Välispoliitika kaudu edendame Eesti julgeolekut, majanduslikke huve, suurendame Eesti tuntust ja head mainet, sh äri- ja investeeringute sihtkohana, tutvustame ja arendame Eesti kultuuri, loome paremaid võimalusi haridus- ja teaduskoostööks, panustame läbi arengukoostöö ja humanitaarabi ning välismissioonide globaalsesse julgeolekusse ja kestlikku arengusse.

Nii nagu Eesti välispoliitika mõjutab ümbritsevat keskkonda, nii mõjutab Eesti välispoliitikat meid ümbritsev rahvusvaheline keskkond, sh riikide ja teiste välispoliitikas osalejate tegevus ning rahvusvahelised väljakutsed. Julgeolekuolukord pingestub jätkuvalt ja reeglitel põhinev rahvusvaheliste suhete süsteem nõrgeneb. Vabadusel, demokraatial, turumajandusel, õigusriigil ja inimõiguste austamisel põhineva väärtusruumi üleilmne mõju on vähenemas ja vastukaal sellele suurenemas. Euroopaliku väärtusruumi üleilmne mõju kahaneb. Üleilmne julgeolekukeskkond on pingestunud ja konfliktide hulk, sh Euroopas ja selle vahetus naabruses, ei ole vähenenud.

¹ Välispoliitikat ja välissuhtlemist korraldatakse vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele, Vabariigi Valitsuse seadusele, välissuhtlemisseadusele jt asjakohastele õigusaktidele.

Eesti välis-, majandus- ja julgeolekupoliitika sõltub meie tihedast koostööst ja headest suhetest liitlastega, nii rahvusvahelistes organisatsioonides, regionaalses koostöös kui ka kahepoolsetes suhetes. Eesti iseseisev kaitsevõime ei hakka kunagi olema selline, et ta suudaks pikka aega vastu seista ülekaalukate jõududega agressorile. Eesti julgeoleku tagamiseks on lisaks esmasele iseseisvale kaitsevõimele ka liikmelisus Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioonis (NATO) ja Euroopa Liidus (EL) ning tihe koostöö liitlaste ja teiste rahvusvaheliste partneritega ning kaalukas roll Eesti julgeoleku ja suveräänsuse tagamisel on välisestusel.

Euroopa Liidu liikmesriikide vaheline solidaarsus on sattunud surve alla. Viimastel aastatel oleme olnud tunnistajaks ebakõlade tekkimisele atlandiülestes suhetes, mis omavad negatiivset mõju seni valitsenud põhimõttelisele üksmeelele välis- ja julgeolekupoliitilistes küsimustes. Euroopa julgeolekule avaldab mõju ka ebaseaduslik ränne, mida omakorda võimendab rahvusvahelise koostöö ning konfliktilahenduse aeglus ja vähene tõhusus.

Ohupilt on viimastel kümnenditel muutunud keerulisemaks ja ohuallikad mitmekesisemaks. Esile on kerkinud asümmeetrilised ohud, mis ei tunne riigipiire ja mille allikad on raskesti tuvastatavad, kuid mille mõju julgeolekule on samaväärne kui traditsioonilistel julgeolekuohtudel.

Aktiivne rahvusvaheline koostöö on oluline Eestile soodsa majanduskeskkonna loomisel, sest maailma reeglitepõhine kaubanduskord rajaneb Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) lepingutel. Lisaks on Eesti ettevõtjatele välisturgudel abi regionaalsetest majandus- ja kaubanduskoostöö lepingutest (sh EL) ja Majandusliku Koostöö ja Arengu Organisatsioonis (OECD) kokku lepitud reeglitest. Üha enam seavad maailmakaubanduses olulised riigid kahtluse alla WTO lepingute põhimõtteid ja rakendatakse proteksionistlikke meetmeid, millel on selge negatiivne mõju maailma majandusele. Rahvusvahelised lepingud ja WTO pole suutnud seda tendentsi tõkestada, vastupidi – WTO reeglitepõhise kaubandussüsteemi toimimisvõime hoidmine on osutunud väljakutseks. Väikese, avatud ja ekspordist sõltuva riigina on Eesti haavatav üleilmsetest muutustest.

Eesti ekspord on viimastel aastatel mõnevõrra kasvanud ja Eesti päritolu toodete osatähtsus kogu ekspordis on olnud stabiilne. Peamised partnerid on jätkuvalt Eesti naaberriigid ja suuremad turud nagu Saksamaa ja Ameerika Ühendriigid. Üha olulisem on ekspordis suurema lisandväärtuse loomise toetamine (sh innovatsiooni, rohemajanduse jms), mis kehtib ühtviisi nii kaupade kui ka teenuste kohta. Ettevõtja jaoks on Eesti välisesindused enamasti esmaseks kontaktiks tõsisema ekspordihuvi või ettevõtlusega seotud probleemi lahendamiseks välisriigis.

Majandusarengu oluline eeldus on välisinvesteeringud. Täheldatav on üleilmne konkurents ettevõtete ja välisinvesteeringute sihtriikide vahel ning kuigi otseinvesteeringute maht Eestisse on aasta-aastalt tõusnud, siis on see (aastail 2015–2017) tulnud reinvesteeringute ehk jaotamata kasumi arvelt ning uudsete (*greenfield*) investeeringute maht on languses ning kahanenud Baltimaade väiksemaks. Samal ajal suureneb ka Eesti ettevõtjate huvi välisriikidesse investeerida. Paljud arenenud majandustega riigid pööravad üha suuremat tähelepanu investeeringutega seonduvate julgeolekuohtudele ja koostööle teiste riikidega, et investeeringud oleksid võimalikult läbipaistvad.

Eesti välisesindused koos aukonsulitega on peamiseks kontaktpunktiks Eesti suurele ja hajali kogukonnale võõrsil ning välisreisil konsulaartenuseid ja -abi vajavatele Eesti kodanikele. Konsulaarabi vajadust mõjutab kasvutrendis välisreiside arv. Eelõeldust tulenevalt on oluline kindlustada kvaliteetsed ning kättesaadavad konsulaartenused kõigile soovijatele/abivajajatele ning toetada võõrsil elava Eesti kogukonna kaasamist Eesti arengusse ja ühiskonnaellu ning nende soovitud ja sujuvat tagasipöördumist.

3.3. Hinnang seniste tegevuste tulemuslikkusele

Välis- ja julgeolekupoliitikas on õigustanud senised poliitikavalikud, sh panustamine tugevatele liitlassuhtele, tihe kahe- ja mitmepoolne koostöö, regionaalsetes formaatides osalemine, keskendumine teatud valdkondades Eestile eestkõneleja rolli loomisele maailmas.

Eesti ettevõtete ekspord ja Eestisse suunatud otseinvesteeringud on kasvanud, kuid enam tähelepanu vajavad kasvava globaalse konkurentsi tingimustes, vabakaubanduspõhimõtete ja rahvusvaheliste kaubandusreeglite küsimuse alla seadmisel järgmised teemad: teenuste siseturu ebarahuldav toimimine; Eesti ettevõtjate huvide kaitse ELi (kolmandatele riikidele suunatud) väliskaubanduspoliitika raames; ekspordi lisandväärtuse kasvatamine; teenuste ekspord; tugi ettevõtetele uutele turgudele sisenemisel; kõike seda sünergilises koostöös EASi ja MKMiga.

Konsulaartenuse osutamine ei ole kliendile mugav ega vasta digiriigi mainele. Lisaks kasvab surve riigieelarvele (teenuste arvu ja hinna kasvust tulenevalt), kui teenust ümber ei kujundata. Reisimine muutub aina kättesaadavamaks ning ennustatav on konsulaarabi kaasuste arvu kasv, kuid seda on võimalik teavituse, ennetuse ning innovaatilisemate lahendustega kontrollida. Sellest tulenevalt on oluline võtta kasutusele uusi lahendusi, et jõuda tõhusamalt kliendini.

4.1 MEEDE 1: Rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja julgeolek

MEETME EESMÄRK: Julgeoleku kindlustatus ja jagamatus, rahvusvaheliste suhete stabiilsuse toetamine.

MEETME MÕÕDIK

Mõõdik	Algtase	Sihttase 2020	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023
Regionaalne julgeolek (eksperthinnang alakriteeriumide alusel) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	stabiilne	stabiilne	stabiilne	stabiilne	stabiilne

Peamised väljakutsed, mille lahendamisele meede on suunatud

Julgeolekuolukorra pingestumine ja ohupildi keerukamaks muutumine eeldab Eestilt **tihedamat ja mitmekesisemat** koostööd liitlastega ja partneritega rahvusvahelistes organisatsioonides, kahepoolselt ja regionaalsetes formaatides.

Prioriteetide seadmisel on eriti tähtis, et Eesti suudaks **hübridohtudele** suunatud uusi diplomaatilisi võimekusi ja kompetentse arendada viisil, et samaaegselt jääks tagatuks piisav ressurss **konventsionaalsete julgeolekuohtudega** seotud rahvusvahelise koostöö arendamiseks.

Hübriid- ja küberohtudele suunatud võimekuste ja kompetentside arendamisel on kriitiline ennekõike keskenduda Eesti küberjulgeoleku teemal maailmatasemel eestkõneleja rolli kinnitamisele, strateegilise kommunikatsiooni teema teadvustamisele ja teenistujate kübervaldkonna teadmiste suurendamisele.

Rahvusvahelise koostöö mõõtme tähtsustumine uues julgeolekukeskkonnas rõhutab vajadust jätkata välisestuse tugevdamist välispoliitiliselt kaalukates võrgustikes kaasaraäkimisel, eestkõneleja rolli kindlustamist Eesti võtmeteemadel ja prioriteetsete piirkondade eripärade tundmise arendamist. Täiendavalt, julgeoleku ja majanduse eesmärkide saavutamiseks on **jätkuvalt vaja tähelepanu pöörata Eesti tutvustamisele ELis ja kolmandates riikides.**

Julgeolekut ja jätkusuutlikku arengut ohustavatele väljakutsetele vastamine (sh keskkonna- ja kliimaprobleemid, terrorism, vaesus, majanduslik ebavõrdsus, ebaseaduslik ränne) eeldab tihedamat suhtlemist ja koostööd nii Euroopa vahetute naabritega ja kaugemate riikidega kui ka siseriiklike partneritega.

Eesti huvide edendamine eeldab **välispoliitika ja välissuhtluse suuremat sidusust, mille tagamisel on Välisministeeriumil keskne koordineeriv roll.** Välisministeerium hoiab ja suurendab sünergiat ministeeriumide, organisatsioonide peakorterite ja esinduste vahel, et tagada info liikumine ja olemasolevate ressursside mõjus kasutamine.

Valdav osa eelnimetatud väljakutsetest eeldab lahendustes Eesti välisesinduste võrgu olulist laiendamist ja tugevdamist. Oluline on silmas pidada, et traditsiooniliste kohaolu võimaluste kõrval rakendataks ka innovaatilisi lahendusi.

4.1.1 Programmi 1. tegevus: Eesti huvide kaitsmine ja edendamine rahvusvahelistes organisatsioonides, julgeoleku tagamine

PROGRAMMITEGEVUSE EESMÄRK: Läbi tõhusa rahvusvahelise koostöö on tagatud Eesti julgeolek ja huvide kaitse ning edendamine.

PROGRAMMITEGEVUSE MÕÕDIKUD

Mõõdik	Algtase	Sihttase 2020	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023
Valdkonnajahi iga-aastane eksperthinnang Eesti rahvusvaheliste suhete sisulisele kvaliteedile (sh küberturvalisusele) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	hinnang antakse 2020. a aastaplaani protsessis	vastavuses välispoliitika eesmärkidega	vastavuses välispoliitika eesmärkidega	vastavuses välispoliitika eesmärkidega	vastavuses välispoliitika eesmärkidega
Eesti nähtavus ja mõju ELis (uuring) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	uuring viiakse läbi 2019. a II pooles	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab
Liitlaste sõjaline kohaolek Eestis <i>Allikas: Välisministeerium</i>	kohalolu on tagatud	kohalolu on tagatud	kohalolu on tagatud	kohalolu on tagatud	kohalolu on tagatud

Programmitegevust toetavad teenused

Programmi tegevust toetame läbi kolme peamise teenuse: **välis- ja julgeolekupoliitika, küberjulgeoleku poliitika ning rahvusvahelise ja ELi õiguse koordineerimine.**

1. Välis- ja julgeolekupoliitika teenuse siht on tagada rahvusvaheliste suhete stabiilsus läbi toimivate kahe- ja mitmepoolsete suhete ja regionaalsete koostööformaaside. Seetõttu tugevdame kahepoolseid liitlas- ja partnerlussuhteid ning seisame selle eest, et regionaalne koostöö muutuks senisest tihedamaks ja mõjukamaks.

2. Küberjulgeoleku poliitika eesmärgiks on hoida Eesti suunanäitaja ja hinnatud partneri positsiooni küberjulgeoleku teemadel maailmas. Küberjulgeoleku temaatika on läbivalt seostatud teiste välispoliitika tegevustega. See tähendab mh, et arendame ja tugevdame küberjulgeoleku algatusi nii kahepoolsetes koostööformaadides kui ka ELis, NATOs, ÜROs, OSCEs ja teistes rahvusvahelistes organisatsioonides.

3. Rahvusvahelise õiguse ja EL õiguse koordineerimise eesmärk on, et Eesti seisukohad rahvusvahelise ja EL õiguse üldkõnnetes on esindatud ja huvid kaitstud, seda nii rahvusvahelistes kohtutes kui ka läbi rahvusvaheliste lepingute menetluse ja koordineerimise.

Eelnimetatud teenuste mõjusaks toimimiseks seisame selle eest, et välisest toetaks igakülgset: reeglite ja rahvusvahelisel õigusel põhineva maailmakorra säilimist; edendaks põhiõiguste ja vabaduste kaitset; juhiks otsustavalt tähelepanu rahvusvahelise õiguse rikkumistele ja rikkumise toimepanija vastutusele; hoiaks NATO valmisolekut oma liitlasi vajadusel sõjaliselt aidata; toetaks Euroopa koostöiste julgeolekustruktuuride edasist arendamist; säilitaks Euro-Atlandi senist tugevat koostööd ja edendaks Euro-Atlandi ühise väärtuseruumi laiendamist ning tagaks ELi ja NATO võimalikult suure sisemise ühtsuse.

Olulised tegevused 2020-2023

- Eesti globaalsele kohalolule ja julgeolekule pikaajalist olulist positiivset mõju avaldavad diplomaatilised sündmused ja koostööformaadid:
 - algab Eesti ÜRO Julgeolekunõukogu mitteamalaline liikmelisus aastatel 2020-2021;
 - aset leiab Kolme mere tippkohtumine Tallinnas;
 - Eesti eesistumine Põhjamaade ja Balti riikide koostöö (NB8) ning Balti 3 (B3) piirkondlikes koostööformaadides.
- Suurendame kohalolekut maailmapoliitikat mõjutavates ja majanduslikult olulistest riikides, võimalikult paljudes NATO ja ELi riikides, et edendada Eesti huve.
- Tugevdame välisesindusi Läänemere regioonis ja tihendame riigisisest temaatilist koordineerimist, et edendada Eesti huve.
- Kasvatame küber- ja digiteemadel kaasarendamise võimekust välisest toetuses, et Eesti oleks küberjulgeoleku ja digiteemal globaalne arvamusiid.

4.1.2 Programmi 2. tegevus: Välispoliitika ja välissuhtluse suurem sidusus

PROGRAMMITEGEVUSE EESMÄRK: Välispoliitika on ühtsem ja mõjusam

PROGRAMMITEGEVUSE MÕÕDIK

Mõõdik	Algtase	Sihttase 2020	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023
Eesti ühiskonna teadlikkus välispoliitikast (uuring) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	uuring viiakse läbi 2020. a	algtase	kasvab	kasvab	kasvab
Partnerite hinnang koostööle Välisministeeriumiga (küsitlus) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	küsitlus viiakse läbi 2020. a	algtase	kasvab	kasvab	kasvab

Programmitegevust toetavad teenused

Välispoliitika sidususe ja mõjukuse eesmärki toetavad tegevusi kannavad viis teenust: **sise- ja välisprotokoll; rahvusvaheline personalipoliitika; välispoliitika sidusus; sise- ja väliskommunikatsioon ning 24/7 uudis- ja kriisiseire koos konsulaarhädaabivõimekusega.**

1. Sise- ja välisprotokoll teenuse rolliks on tagada visiitide ja ürituste edukas läbiviimine ning nende vastavus sise- ja välisprotokollile. Sise- ja välisprotokoll korraldamine tähendab: välisriikide juhtide, valitsusjuhtide ja välisministrite visiitide protokoll korraldamist ja koordineerimist ning teiste riiklikult oluliste välisvisiitide ja kõrgete külaliste Eesti-visiidi protokoll korraldamisel osalemist; vajaduse korral Vabariigi Presidendi välisvisiitide protokoll korraldamist ja koordineerimist; riiklike tähtpäevaürituste protokoll korraldamisel osalemist.

2. Rahvusvahelise personalipoliitika kujundamise läbi soodustab Välisministeerium nii enda kui ka teiste ministeeriumi haldusalades töötavate teenistujate kandideerimist rahvusvaheliste organisatsioonide strateegilistele ametikohtadele viisil, et välismaale tööle siirdunutel säiliks tugev side Eestiga ning et omandatud teadmisi, kogemusi ja võrgustikekontakte jagataks kohalike kolleegidega. Rahvusvahelise personalipoliitika tegevuste fookus on NATOI, ÜROI, ELil, Rahvusvahelisel Kriminaalkohtul ja valdkondlikel oivakeskustel.

3. Välispoliitika sidususe teenuse peaesmärgi saavutamiseks on oluline tagada välispoliitika ja kogu Eesti avaliku teenistuse välissuhtluse läbimõeldud koordinatsioon. Oluliste riikide ja regioonide ning peamiste valdkondade kohta koostatavate strateegiate loomisel konsulteeritakse asjaomaste partneritega. Edendamaks välispoliitika kujundamise teadmispõhisust ja teiste asutuste ekspertteadmiste kaasamist plaanitakse senisest enam kaasata ülikoole ja instituute ning vabauhendusi ja mõttekodasid.

4. Sise- ja väliskommunikatsiooni süsteemse kujundamisega loome eeldused, et suureneks üldine teadlikkus välispoliitikast ja regionaalse julgeoleku põhiküsimustest. Sise- ja väliskommunikatsiooni kujundamisel keskendutakse nii kohaliku kogukonna teadlikkuse suurendamisele kui ka rahvusvahelises inforuumi edastatavate sõnumite märgatavusele. Globaalses inforuumis sõnumikuuldavuse saavutamine tähendab rahvusvaheliste arvamusiidrite, Eesti väliskogukonna ja valdkondlike võrgustike võtmeliikmete sihipärast kaasamist, mh eeldab see aktiivsust erinevates valdkondlikes rahvusvahelistes kehamites ja oivakeskustes.

5. 24/7 uudis- ja kriisiseirega ja konsulaarhädaabivõimekusega tagatakse välisriikides toimuvate sündmuste ööpäevaringe seire, alati kättesaadav konsulaarabi ning ministeeriumi (sh välisesinduste) võimekus kas iseseisvalt või koos teiste partneritega operatiivselt kriisiolukordadele reageerida ja neid lahendada.

Olulised tegevused 2020-2023

- Tagame, et rahvusvaheline personalipoliitika on lahutamatu osa riigi personalipoliitikast ning välispoliitika teostamise instrument, et toetada eestlaste edukat kandideerimist strateegilistele ametikohtadele rahvusvahelistes organisatsioonides ning seeläbi kasvatada riigi mõjukust ning Eesti riigiaparaadi võimekust.
- Kasvatame välispoliitika analüüsi- ja teadmispõhisust ning loome alused mõjuanalüüsideks, uuringuteks ja stipendiumideks.
- Suurendame teavitustegevust, et teadlikkust välispoliitikast kasvatada ja Eesti kuvandit tugevdada.

4.2 MEEDE 2: Ettevõtluse ja innovatsiooni edendamine ning turismi toetamine

MEETME EESMÄRK: Eesti on konkurentsivõimeline koht ettevõtte loomiseks ja arendamiseks ning siinsed ettevõtted on rahvusvaheliselt konkurentsivõimelised. Eesti on tuntud reisisihtkoht.

MEETME MÕÕDIKUD:

Mõõdik	Algtase	Sihttase 2020	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023
<i>Doing business</i> (alakriteerium <i>business across borders</i>) <i>Allikas: The World Bank</i>	17	16	16	16	16
Turismiteenuste eksport (mld eur) <i>Allikas: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium</i>	1,96	2,01	2,04	2,08	2,12
Ettevõtjate või erialaliitude rahulolu (küsitlus) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	küsitlus viiakse läbi 2020. a	algtase	kasvab	kasvab	kasvab

Peamised väljakutsed, mille lahendamisele meede on suunatud

Gloobalse hüperkonkurentsi tingimustes on väikese ekspordile orienteeritud ja avatud majandusega Eesti huvidele eriti **ohtlik süvenev suundumus vabakaubanduspõhimõtteid ning kokkulepitud kaubandusreegleid kahtluse alla seada** (suundumus, mis viimastel aastatel hoogu kogub). Tagamaks rahvusvahelistel turgudel Eesti ettevõtetele õiglast konkurentsipositsiooni on vaja soodustada kaubandustõkete vähendamist, tagada vabakaubandust edendavate lepingute olemasolu ning olemasolevate lepingute toimivuse seire ja jõustamine.

Väikese siseturuga riigile on eksport kaaluka rolliga. **Maailmamajanduses tooni andvad proteksionistlikud** ilmingud on tähtsustamas välisurgudele sisenemisel riigi tuge oma ettevõtetele. Seega lisaks vabakaubanduse süsteemi soodustavate taustmehhanismide toimimise tagamisele **kasvab vajadus ettevõtteid välisurgudel ka otseselt toetada**. Selleks on tarvis tugevdada majandusdiplomaatia võimet välisriikides ja teistes välismajandust edendavates ametkondades, et tagada igakülgne tugi meie eksportööridele. Edukas välisurgudele sisenemine eeldab ka jätkuvat tähelepanu **Eesti tutvustamisele ELis ja kolmandates riikides**.

Investeeringute kaitse alane kaasaegne rahvusvaheline reeglistik on oluline tingimus hea investeerimiskeskonna loomiseks Eestis. Siinjuures on aga oluline leida **õige tasakaal majandus- ja julgeolekuhuvide vahel**.

4.2.1 Programmi 3. tegevus: Eksporditegevuse ja otseinvesteeringute soodustamine ning kaubandustõkete vähendamine välisurgudel

PROGRAMMITEGEVUSE EESMÄRK: Eesti ettevõtted on aktiivsed eksportijad, ettevõtted (Eestis ja mujal) hindavad Eestit tegutsemiskeskonnana kõrgelt.

PROGRAMMITEGEVUSE MÕÕDIKUD:

Mõõdik	Algtase	Sihttase 2020	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023
Eksportööride arv kasvab <i>Allikas: Statistikaamet</i>	16062 (2017)	suureneb	suureneb	suureneb	suureneb
Kaubandustõkked EL siseturul ja kolmandate riikidega on vähenenud (eksperthinnang) <i>Allikas: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Välisministeerium</i>	jah	jah	jah	jah	jah
Otseinvesteeringud kasvavad (mld eur) <i>Allikas: Statistikaamet</i>	21	kasvab	kasvab	kasvab	kasvab

Programmitegevust toetavad teenused

Ekspordi ja otseinvesteeringute soodustamise ning kaubandustõkete vähendamisse panustame läbi nelja teenuse: **välismajanduspoliitika kujundamine, välisesindustes ettevõtjatele antav otsene tugi, aukonsulite poliitika ja konsulaarteenused ettevõtete toetamiseks.**

1. Välismajanduspoliitika kujundamise sihiks on luua ekspordi ja investeeringuid edendav toimivate lepingute baas, kaitsta Eesti majandushuve rahvusvahelistes organisatsioonides ning soodustada ELi siseturu ja taristu arendamist. **Nende sihtide täitmisega luuakse eeldused välisinvesteeringute ja ekspordi jätkusuutlikuks kasvuks.** Rahvusvaheliste organisatsioonidega seotult on välismajanduspoliitika kujundamise prioriteetsemateks tegevusteks aidata kaasa, et ELil oleks vabakaubanduslepingud sõlmitud olulise osa maailma riikidega, toetada rahvusvahelise investeerimiskohtu loomist, aidata kaasa WTO mõjukuse hoidmisele ja suurendamisele ning edendada ELi siseturgu. Riikidevahelise tasandi kesksete tegevustega tagatakse peamiste majanduspartneritega välisinvesteeringute kaitse ja topeltmaksustamise väitmise lepingute sõlmimine, vastastikuse mõistmise memorandumite sõlmimine prioriteetsetes majandussektorites (ennekõike digivaldkonnas) teiste riikide ja oluliste piirkondadega ning digitaalne andmevahetus kõigi Eesti majanduspartneritega Euroopas. Täiendavalt aitame kaasa suurte taristuprojektide ja transporditeenuste arendusprojektide teostamisele vastavalt Eesti avaliku sektori huvidele.

2. Välisesindustes ettevõtjatele antava otsese toega soodustame otseinvesteeringute ja välisinvesteeringute kasvu. Toetame ettevõtteid välisurgudele sisenemisel ja seal tegutsemisel ning soodustame välisinvesteeringute jõudmist Eestisse, ennekõike läbi visiitide, kohtumiste ja ürituste korraldamise ning ettevõtjate nõustamise. Teenuse fookuses on kõrge lisandväärtusega toodete ja teenuste ekspordi edendamine. Tegevuste tasandil on plaanis ettevõtjatele luua iga ekspordi sihtturu lõikes relevantset välispoliitilist informatsiooni ja sektoriaalseid eripärasid kirjeldav lihtsalt kasutatav infohalduse töövahend. Samuti koostame välisurgudele sisenevatele ettevõtetele turuanalüüsi koos sihtriigi poliitilise ja kultuurilise tausta kirjeldusega ning vahendame võimalikke välisinvestorite kontakte partnerasutustega. Edukus nendes tegevustes eeldab Eesti välisesinduste majandus- ja digidiplomaatide võrgustiku olulist laiendamist – eesmärgiks on, et Välisministeerium ja EAS on 2030. a kahasse esindatud 30-l potentsiaalikal sihtturul.

3. Aukonsulite poliitika sihiks on piirkondades, kus Eestil puudub välisesindus, tagada Eesti kodanike tõhus teenindamine ja Eesti huvide esindamine. Piirkondades, kus Eestil on välisesindus ootame aukonsulitelt ennekõike abi välismajanduse valdkonna eesmärkide saavutamisel. Sihtideni jõudmiseks edendame aukonsulite läbimõeldud kaasamist ja tagame tõhusad tööprotsessid aukonsulite valikul, ametisse nimetamisel, töötamisel ning tulemuste seires. Selleks tõhustame aukonsulite määramise protsessi süsteemsust ja aukonsulite kaasamist, ennekõike tegutseme selle nimel, et aukonsulid oleksid profiililt eesmärgi toetavate eeldustega, motiveeritud ning piisavalt juhendatud ja koolitatud.

4. Välismajanduse valdkonda konsulaarteenuste sihiks on tagada teenuste tõhusus, vastavus digiriigi kuvandile ning positiivne mõju majandusarengule. Selleks osaleme mh e-residendi poliitika kujundamises ja elluviimises ning tagame e-residendi digitaalse isikutunnistuse väljastamise välismaal. Kvaliteedi ja tõhususe edendamiseks suurendame ja parendame oluliselt konsulite koolitust.

Olulised tegevused 2020-2023

- Äridiplomaatia võime tugevdamine, et Eesti ettevõtete ja riigi koostöö eksporditurgude vallutamisel oleks tõhus ning tagaks välismajanduspotentsiaali realiseerimise.
 - Selleks viime teenuse pakkumise koostöös partneritega uuele tasemele eesmärgiga maksimeerida (eelkõige kõrge lisandväärtusega) ekspordipotentsiaali ja välisinvesteeringuid. Koostame välisurgudele sisenemiseks selged ja mõõdetavad riigistrateegiad ning sidustame need aukonsulite välismajandusliku rakendamise, väliseestlaste ja Eesti sõprade ärilise töötamise ning välispoliitika teiste valdkondade eesmärkidega. Tagame tarkade ja innovaatiliste lahendustega tehnilise toe, sh ettevõtetele ligipääsu turuspetsiifilisele ja mitmekülgsel informatsioonile e-kanalites ning töökorralduslikult kvalitatiivse hüppe.
- Eesti välisesinduste võrgu laiendamine, et toetada meie eksporditurgudele sisenemisel.
- Julgeoleku ja majandushuvide tasakaalu seireks võime tugevdamine, et tagada välisinvesteeringute jätkusuutlik kasv.
- Aukonsulite ja võõrsil elava eestlaskonna oluliselt suurem kaasamine välismajanduse edendamiseks, et parimal moel tagada Eesti huvide edendamine võõrsil.

4.2.2 Programmi 4. tegevus: Konkurentsivõimelise turismikeskkonna kujundamine

PROGRAMMITEGEVUSE EESMÄRK: Eesti kui reisisiht on ligipääsetav ja tuntud

PROGRAMMITEGEVUSE MÕÕDIKUD:

Mõõdik	Algtase	Sihttase 2020	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023
Õöbimiste arv Eestit külastanud turistide seas on kasvanud <i>Allikas: Statistikaamet</i>	4,17 mln turisti (2018)	4,42 mln	4,54 mln	4,66 mln	4,78 mln
Eesti positsioon riikide turismibrändi tugevust iseloomustavas <i>Bloom Consulting Country Brand Ranking – Tourism Edition</i> pingereas <i>Allikas: Bloom Consulting</i>	87 (2019)	pareneb	pareneb	pareneb	pareneb

Programmitegevust toetavad teenused

Konkurentsivõimelise turismikeskkonna kujundamist toetame läbi kolme teenuse: **viisapoliitika teenus**, **viisateenus** ja **turismipoliitika teenus**.

Viisapoliitika ja **viisateenuse** sihtideks on turismi ja vaba liikumist toetava viisapoliitika kujundamine ning viisateenuste osutamine kliendile mugavalt ja riigile kulutõhusalt. Sihid eeldavad Eesti huvide edendamist ELis ning suhtluses rahvusvaheliste organisatsioonide ja teiste riikidega. Arendustegevustes tõhustame ennekõike asjaomaseid ettevõtteid kaasates viisade väljastamist.

Turismipoliitika sihiks on suurendada Eesti mainet reisisihtkohana, mis eeldab turismipoliitika kujundamisprotsessis osalemist ning koostöös teiste ametkondadega Eesti tutvustamist reisisihtkohana. Eesti reisisihtkohana tutvustamine toimub esinduste tasandil planeeritud tegevustena, sh messidel osalemine, Eestit tutvustavad üritused ja esindushoonete kujundamisel Eesti loo jutustamisele keskendumine.

Olulised tegevused 2020-2023

- Teeme ettevalmistusi viisateenuse osutamiseks kliendile senisest mugavamal ning riigile tõhusamal moel.
- Toetame oma tegevusega Eesti kuvandi parandamist.

4.3 MEEDE 3: Eestlaskond võõrsil

Peamised väljakutsed, mille lahendamisele meede on suunatud

Hargselt paiknev ja suur väliseesti kogukond ning eestlaste reiside arvu suurenemine ja reisi sihtkohtade mitmekesisustumine on **konsulaartenuste paindlikkuse ja tõhususe saavutamisel** peamisteks väljakutseteks. Uute nõudmistega kohanemiseks on konsulaartenuste pakkumisel vaja senisest enam rakendada innovaatilisi lahendusi.

Vaja on leida lahendusi ja võimalusi, et **suurendada kodueesti ja väliseesti kogukondade sidet**. Selleks tuleb ennekõike suurendada väliskogukonna võimalusi ja motivatsiooni panustada kodueesti ühiskonna arengusse ning luua eeldused soovitud ja sujuvaks tagasipöördumiseks.

4.3.1 Programmi 5. tegevus: Eestlaskonna toetamine ja kaasamine võõrsil

PROGRAMMITEGEVUSE EESMÄRK Teenused on klientidele senisest lihtsamini kättesaadavad. Eesti inimesed on teadlikumad reisijad. Eesti side võõrsil elava eestlaskonnaga on tugev ja rahvuskaaslaste panus ühiskonna arengusse kasvab ning tagasipöördumine on soovitud ja sujuv.

PROGRAMMITEGEVUSE MÕÕDIKUD

Mõõdik	Algtase	Sihttase 2020	Sihttase 2021	Sihttase 2022	Sihttase 2023
Eestlaskonna rahulolu konsulaarteenuste ja kogukonna kaasatusega (uuring; kaasatuse komponent) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	uuring viiakse läbi 2020. a	algtase	pareneb	pareneb	pareneb
Eestlaskonna rahulolu konsulaarteenuste ja kogukonna kaasatusega (uuring; konsulaarteenuste komponent) <i>Allikas: Välisministeerium</i>	uuring viiakse läbi 2020. a	algtase	pareneb	pareneb	pareneb

Programmitegevust toetavad teenused

Eestlaskonda toetamiseks ja kaasamiseks on ellu kutsutud neli teenust: **konsulaarpoliitika kujundamine, konsulaarteenused eestlaskonnale, reisiinfo ja riskikommunikatsioon ning diasporaapoliitika.**

Konsulaarpoliitika ja eestlastele osutatavate konsulaarteenuste sihiks on pakkuda klientidele lihtsalt kättesaadavaid konsulaarteenuseid kulutõhusalt. See eeldab konsulaarpoliitika kujundamist ja elluviimist ning koostööd teiste asutustega (ennekõike Siseministeerium, Politsei- ja Piirivalveamet). Tegevuste tasandil toetame võõrsil elava eestlaskonna teadlikkuse kasvu e-teenustest ning ennekõike lihtsustame võõrsil elavatele eestlastele isikut tõendavate dokumentide väljastamist. Dokumentidega seotud toimingute lihtsustamiseks loome koostöös partneritega eeldused, et dokumente saaks kodust lahkumata taotleda ning võimalused mugavaks riigilõivude tasumiseks, biomeetria hõivamiseks ja dokumentide väljastamiseks postiteenuste vahendusel.

Reisiinfo ja riskikommunikatsiooni teenusega suurendame ennetavalt Eesti inimeste teadlikkust reisimisega seotud ohtudest ning pakume uudseid lahendusi kasutades operatiivset ja lihtsalt kättesaadavat ohuteavitust. Sihtide täitmiseks on loodud Reisi Targalt veebikeskkond, keskendutakse ennetustegevustele ja riskikommunikatsioonile ning reisiinfot kogutakse riigiti. Teavitustegevustes haaratakse ka avalikku informuumi, sh meedia ja huvigrupid. Soodustame lühiajalise välisriigis viibimise registreerimist, eesmärgiga tagada välisriigis turistina viibivatele Eesti kodanikele kiire ning toimiv konsulaarkaitse- ja abi. Kriisiolukorras informeerib Välisministeerium reisi registreerinud turiste SMSi või telefoni teel ning osutab vajadusel konsulaarabi. Edasiste tegevuste vaates töötame ennekõike selle nimel, et kõikidele IKT-lahendusi kasutatavatele reisijatele oleks võimalik kiirelt ja tõhusalt saada asukohapõhiseid kriisiteavitusi, teeme ettevalmistusi, et lülitada reisimise kriisienetuse teema gümnaasiumi õppekavva, osaleme kolmanda riiki puudutavate ELi ühiste konsulaarkriisiplaanide väljatöötamisel, kaasame võimalusel senisest enam aukonsuleid ning aitame kaasa, et Euroopa välisestus hakkaks oma delegatsioonide abiga liikmesriikidele reisiinfo koostamiseks igapäevast teavet andma.

Diasporaapoliitika teenuse eesmärgiks on tagada tugev side võõrsil elava eestlaskonnaga ning välismaal elavate rahvuskaaslaste panus ühiskonna arengusse. Teenuse sihiks on ka tagasipöördumise soovi suurendamine ja tagasipöördumise protsessi sujuva toimimise tagamine. Selleks kujundame ja viime ellu kaasavat diasporaapoliitikat koostöös teiste ametkondadega, et võõrsil asuvat eestlaskonda enam kaasata. Tegevuste tasandil panustame välisesinduste ja aukonsulite võrgustumisse asukohariigi eesti kogukonnaga, eesmärgiga muuta välisesindus esmaseks kontaktpunktiks. Jätakuvalt toetame eesti identiteedi tugevdamist ja säilitamist.

Olulised tegevused 2020-2023

- Teeme ettevalmistusi konsulaarteenuse osutamiseks kliendile senisest mugavamal ning riigile tõhusamal moel.
- Pakume innovaatilisi lahendusi reisiinfo andmisel ja riskikommunikatsioonil, et jõuda tõhusamalt kliendini ja tagada, et eestlased on teadlikud reisijad.
- Kaasame väliseesti kogukonda enam ühiskonnaellu, et tagada eestlaskonna suurem side Eestiga läbi kodanikudiplomaatia.

5. Programmi juhtimiskorraldus

Programmi moodustavad kolm omavahel tihedalt seotud meetet, mille eest vastutavad välisministeeriumi neli asekanter: poliitikaküsimuste asekanter (meede 1); Euroopa küsimuste asekanter (meede 1); välismajanduspoliitika ja arengukoostöö asekanter (meede 2) ning juriidiliste ja konsulaarküsimuste asekanter (meede 3).

Programmi elluviimise eest vastutab välisministeerium koos välisesindustega ning kõigi meetme elluviimisesse panustavad teised ametkonnad.

Programm „Välispoliitika“ on seotud järgmiste tulemusvaldkondade ja vastavate programmidega:

- Riigikaitse tulemusvaldkonna programm „Riigikaitse“
- Ettevõtluse tulemusvaldkonna programm „Konkurentsivõimeline ettevõtluskeskkond“
- Transpordi tulemusvaldkonna Transpordi programm
- Infoühiskonna tulemusvaldkonna E-riigi ja sideturu arendamise programm ja Küberturvalisuse programm
- Siseturvalisuse tulemusvaldkonna Siseturvalisuse ja Tõhusa päästevõimekuse tagamise programmid
- Energeetika tulemusvaldkonna Energeetika programm
- Teaduse tulemusvaldkonna Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni programm
- Hariduse tulemusvaldkonna Digipöörde, Tööturu ja õppe tihedama seostamise, Üldharidus-, Kutseharidus-, Kõrgharidus-, Täiskasvanuhariduse, Noortevaldkonna programmid
- Keskkonna tulemusvaldkonna Keskkonnakaitse ja -kasutuse programm
- Riigivalitsemise tulemusvaldkonna Riigi rahanduse, Halduspoliitika, Regionaalpoliitika ja Finantspoliitika programmid
- Regionaalarengu ja maaelu tulemusvaldkonna Põllumajanduse ja maaelu programm
- Tööturu tulemusvaldkonna Tööturuprogramm
- Õiguskorra tulemusvaldkonna Usaldusväärse ja tulemusliku ühiskonna programm
- Kultuuri tulemusvaldkonna Kultuuriprogramm
- Spordi tulemusvaldkonna Spordiprogramm.

Programmi seire toimub vähemalt kord aastas, mil tehakse andmete jooksev üle vaatamine ning täiendamine. Programmi täitmise kohta antakse aru igal aastal (so tulemusaruanne) valdkonna tulemusaruande koosseisus.

Programmi aluseks olevate strateegiliste dokumentide koostamisel on ulatuslikult konsulteerinud partneritega nii teistest avaliku sektori organisatsioonidest kui ka era- ja mittetulundussektorist.